

עמאל וגו', להרמז'ם נתכוין צוה לדברי התוספתא שבצאנו
בצקרא זה נאמר כלל ופרט דאין חייבין על עומאת מקדש
וקדשיו רק על עומאת המפורשת בחורה, ומאחר דאיכא תנאה
בציאת מקדש שאין חייבין עלי' על כל עומאות רק על עומאת
המפורשת בחורה, אי"כ ממילא דה"ה וזהו הטעם גם לכל
עומאה שהיא מדרבנן ממש שאין צוה בעיקר עומאתה חיובא
לציאת מקדש דלא עדיפא מעומאת דאורייתא שאינה מפורשת
בחורה, וכמבואר כן להדיא בדברי הרמז'ם פ"ט מעו"מ
דמאותו הכלל דבעינן דוקא עומאה של חורה נתמעטו צוה
בין עומאות שהם מדברי סופרים ובין עומאות שהם מדרבנן
ממש, וזהו דנקטו הרמז'ם להך עמאל.

הלכות עבודת יום הכפורים

פ"א ה"א ועוד מקריבין יתר על מוסף זה וז"ל ואיל הבא
 משל לצור האמור בפרשת אחרי מות והוא האיל
 האמור בחומש הפקודים בכלל המוסף והוא הנקרא איל העם
 עכ"ל, יעו"ש בזה"מ שהגיה בלשון הרמב"ם דל"ל הוא האיל
 האמור בחומש הפקודים עיי"ש בדבריו. והנראה לומר לפי
 הגירסא שלנו, דס"ל להרמב"ם דאע"ג דקו"ל דאיל אחד הוא,
 מ"מ הא ודאי לכו"ע דהקרבנות איל זה הוא מכלל חובת
 עבודת היום כיון דכתיב בהפרשה ונאמר זו סדר עם עבודת
 היום, א"כ בודאי דהקרבנות הוא מכלל חובת עבודת היום ככל
 המעשים האמורים בפרשה, ועיין בלשון הרמב"ם פ"ב שם ה"ב
 שכתב וז"ל ומקריב שעיר חטאת של מוסף היום ואילו ואיל
 העם עכ"ל, ובפ"ד שם ה"ב ועשה השעיר הנעשה בחוץ שהוא
 מכלל קרבנות מוסף היום ומקריב אילו ואיל העם שנאמר
 ויאלע ועשה את עולתו ואת עולת העם עכ"ל, הרי דמחלק בין
 השעיר ובין איל העם, דהשעיר כל חובתו הוא רק מדין חובת
 מוסף, אבל איל העם אף שהוא האיל של מוספין אבל מ"מ
 יש בו גם משום עבודת היום, ועיין בפירש"י יומא דף ס'
 ד"ה בצגדי זהב מבחון שכתב וז"ל כגון אילו ואיל העם
 שהקדים להן הולאת כף ומנחתה אין מעבדין עליו לפסול
 עכ"ל, הרי דגם איל העם הוא מכלל מעשה יוה"כ האמור
 על הסדר אלא דלא כתיב ב" חקת משום דנעשה בצגדי זהב
 בחוץ, אבל עכ"פ צעיקר דינו הוא ממעשה יוה"כ האמור על
 הסדר, משא"כ השעיר הנעשה בחוץ אף דגם הוא לריק
 להיות אחר עבודת היום, מטעמא אחרינא הוא משום דכתיב
 ב"י מלמד חטאת הכפורים במזבח ציומא דף ע' יעו"ש שהוא
 דין אחר לגמרי, **ה"ב ח"ו** וז"ל ויביא את שדר עבודת היום
 דלאו מכלל עבודת היום הוא שנאמר בזה דין סדר, אבל איל
 העם אף שהוא האיל של מוספין אבל עכ"פ הוא ממעשה
 יוה"כ האמור על הסדר, וממילא דגם צעיקר חובתו יש בו
 גם משום חובת עבודת היום נוסף על חובת מוסף שבו, והרי
 הרמב"ם הקדים בתחלת ההלכה דעיקר המזבח הוא שיעשה
 מעשה יוה"כ כולו על הסדר כמו שכתב צ"י אחרי מות
 הקרבנות והיודוין ושילוח השעיר ושא"ר העבודות עכ"ל,
 ובסב"מ מזה"מ מ"ט הוסיף עוד וז"ל והרא"י על היות הכלל
 כולו מזה"מ אחת אמרם בזה"מ יומא כל מעשה יוה"כ האמור
 על הסדר הקדים מעשה לחבירו לא עשה כלום עכ"ל, וא"כ
 ממילא דכל שהוא מכלל סדר העבודה האמורה באחרי מות
 הרי הוא נכלל במזה"מ, והן הן דברי הרמב"ם דקחשיב גם
 לאיל העם יתר על חובת המוסף, כיון דחובתו גם מדין חובת
 עבודת היום האמורה על מעשה כל העבודה על הסדר, אלא
 שהוא עלמא האיל האמור במוספין, ומבוארים היטב דברי
 הרמב"ם גם לפי הגירסא שלנו, וכש"ל.

ד"ן תורה שבר"ץ ח"ן המזיר מגלה עליהן כמו שביארנו במזירות
ואין חייבין עליהן על ביאת המקדש ועל עמא עוממא של
תורה חייב על ביאת המקדש וכו', הרי דמסויס למילתא רק
מביאת מקדש בלבד ולא מגילוח מזיר, ולפי ה"ל הדברים
מבוארים היטב, דבאמת כל דין זה דצטעין דוקא עוממא
של תורה נאמר רק עוממא מקדש וקדשיו בלבד אבל במזיר
הא דלזינו מגלה על מקל' עוממא מטעמא אחרתא הוא
דקאיתין עליהו כמבואר בדברי הרמב"ם בה"ל מזירות, ולהכי
הוא שהוכיח הרמב"ם רק מביאת מקדש בלבד, ולגבי ביאת
מקדש יסוד דינא תלוי רק בזה אם הוא עוממא של תורה
או לא, ושם דינא אחרתא ליכא גבי ביאת מקדש, ולא
הביא הכא הרמב"ם מהא דח"ן מזיר מגלה עליהן רק להוציא
מזה שאין חייבין עליהן על ביאת מקדש, אבל שהוכחה היא
רק מביאת מקדש בלבד, וכמש"ל.

אולם מדברי הרמב"ם בפ"ט מהל' עו"מ הלי' כמזכיר להדיא דגם לענין דין נזיר מגלה צענין דוקא עומאה של תורה ועל עומאה שהיא מד"ס אינו מגלה, ודלא כמ"כ. וענין צמזיר דף נ"ג דפליגי שם ר"י ור"ל אם המזיר מגלה על עומאת מגע של אבר שאין עליו צער כראוי, ובסוגיא שם ה"ד אי דאית צ"י ע"ס כשעורה מ"ט דר"י ואי דלית צ"י ע"ס כשעורה מ"ט דר"ל אמר לך ר"ל לעולם דלית צ"י ע"ס כשעורה ואפ"ה רחמנא רצוי, דתניא וכל אשר יגע וכו' ואילו גבי נגיעה אר"י תניא וכו' או צמת זה אבר הנחלל מן המת וכו' ה"ד אי דאית צ"י ע"ס כשעורה היינו הנוגע צע"ס אלא דלית צ"י ע"ס כשעורה ואפ"ה רחמנא רצוי, ולכאורה דברי הגמ' תמוהים דהרי כל פלוגתא ר"י ור"ל היא רק לענין אם המזיר מגלה, אבל לענין עיקר העומאה לא נחלקו ר"י ור"ל וגם לר"י מטמא עכ"פ צמגע ובמשא אף שאין צו ע"ס כשעורה, וכמזכיר ברמב"ם פ"ז מהל' נזירות הל"ז ופ"ג מהל' עו"מ הל"ג דבאין עליו צער כראוי מטמא צמגע ובמשא ואינו מגלה, וא"כ מאי קמיייתי ר"ל מהא דרחמנא רצוי לענין נגיעה והלא הקרא דלא צמת לא מיירי כלל מענין גילוח נזיר רק מעיקר העומאה שזה אף לר"י, ומה זה ענין לפלוגתא ר"י ור"ל שנחלקו אם המזיר מגלה על עומאה זו אם לא, ועוד יותר קשה להגמ' קאמר התם דר"י מוקים לקרא דוקא צ"י צו ע"ס כשעורה ולענין שמטמא צמשא, וא"ע דהרי גם לר"י מטמא בכל גוויי אף דלית צ"י ע"ס כשעורה כמזכיר בדברי הרמב"ם ה"ל. אכן לפי המזכיר בדברי הרמב"ם ה"ל דגם דין גילוח נזיר תלוי בזה אם היא עומאה המפורשת בתורה או לא, א"כ הסוגיא מתבארת היעב, דעיקר פלוגתא ר"י ור"ל היא לענין יסוד העומאה של אבר שאין עליו צער כראוי אם היא עומאה של תורה או לא, דר"ל סובר דהיא עומאה של תורה ולהכי נזיר מגלה עליה, ור"י סובר דהיא מד"ס ככל הדברים שלא נחפרשו בתורה דחשיבי רק מד"ס ואין המזיר מגלה עליהן, וזהו דקמיייתי הגמ' לר"ל מהא דרחמנא רצוי לענין נגיעה בקרא דלא צמת א"כ הרי עומאתו מפורש בתורה, וממילא דהמזיר מגלה עליה, ור"י סובר דקרא דלא צמת דמרבין מיני' אבר מן המת לענין מגע קאי רק צ"י צו ע"ס כשעורה אבל באין צו ע"ס כשעורה אינו בכלל הקרא דלא צמת רק עומאה אחרת היא וממילא דהוי בכלל ד"ס ואין המזיר מגלה עליה, ועמ"ל בדברי הרמב"ם דדין גילוח נזיר תלוי בזה אם היא עומאה המפורשת בתורה וגם זה דאבר שאין עליו צער כראוי עומאתו רק מד"ס הן הן דברי הגמ' צמזיר ה"ל.

ומעתה הרי מצוירים היטב גם דברי הרמז"ס שצפירה"מ שהבאנו להלכה אינו חייב על עוממא דרבנן משום ביאת מקדש מפני שהפסוק לא חסר ביאת מקדש רק על נטמא באצ הטומאה דאורייתא כמו שאמר בטומאת אדם או בהמה